

Posudek diplomové práce Petra Boháče

Kolářovo *mea culpa*

PhDr. Petr Šrámek, PhD.

Předkládaná diplomová práce Petra Boháče v mnohém překračuje kolářovské téma a v mnohém překračuje žánr diplomové práce. Tato dvě překročení sama o sobě ještě nemusejí být myšlena jako bezvýhradně kladná, ale já je jako taková míním. Rád bych se u těchto dvou momentů pozastavil.

Překročit téma může být věc ošidná: Petr Boháč k tomu hned v úvodu píše. „*Umělecké dílo je možné nahlédnout z několika perspektiv a vždy se ukáže jako jiné a zároveň v jinakosti podobné. V této nevyjasněnosti – neklidu – věži krása díla. A přesto každý interpret, sám za sebe i navzdory dílu samotnému, se musí pokusit najít onen kruciólní bod, ze kterého bude dílo nahlíženo.*“ Diplomant nachází kruciólní bod ve „skutečné události“, na jiném místě říká v „údělu básníka“, a je zřejmé, že ho míní jako *metaforu*, se všemi důsledky, které to přináší: svědčí o tom i přirovnání k funkci kompasu při zbloudění i k funkci části mapy, do níž ještě není zanesena krajina. Budu-li pokračovat v daném příkladu, pak právě do těchto bílých míst Boháčův kompas ukazuje. Navíc vůbec není jisté, že cílem je ona bílá místa pokrýt a, řekněme zjednodušeně, vybarvit. A dokonce si troufám říct, že ani není jisté, zda bílá místa naopak neukazují na kompas. Jak paradoxní, a pro Boháčův přístup jak příznačné. Petr Boháč dopředu říká, že je připraven, že sám jeho přístup dojde nejen potvrzení, ale možná i popření...

Mnohé by asi ukázal rejstřík klíčových slov (záměrně neříkám pojmů či termínů): skutečná událost, mýtus, svědek, dědictví, další den, smrt a nemnoho dalších. Nezáleží na četnosti, záleží na jejich užití a kompatibilitě: záleží jen na tom, jestli nám tyto směrovky umožní *pohyb* v Kolářově básnické krajině, včetně tak podnětného bloudění. (Vždyť kdo říká, že důslednější poznání krajiny přináší orientační jistota literárněvědných, historických i kritických map, kompasů a jiných pomůcek.) Abych naznačil užití a významy daných kritérií-metafor – a aby nedošlo k nedorozumění: například ona skutečná událost je jistojistě zcela něco jiného, než (reálná, žitá atd.) skutečnost, je totiž chápaná „*ve vztahu ke světu, v němž básník žije, do něhož se projektuje, s kterým se vyrovnává, pro který píše, ale i ke světu jakožto unikátnosti básnické řeči, v níž skutečnost mizí*“. Nalezení bodu mimo kolářovská kritéria „básník – výtvarník“, „literatura – literárnost“, „kontinuita – diskontinuita (díla)“, svědčí o nezbytnosti perspektivy, jejíž jedinou úlohou je nasvítit tyto opozice, ba doslova, si na ně posvítit. Do kolářovské krajiny vstupuje Petr Boháč ze široka, sleduje poetiku a noetiku Skupiny 42, Chalupeckého, Grossmana, ale i Františka Halase, Richarda

Weinera (tady nejvíce postrádám jakoukoli zmínku o Kainarovi); průvodci jsou mu mnohdy Blanchot, Derrida, Arendtová nebo Duchamp či třeba Václav Navrátil. Naopak o kolářovskou literaturu se diplomant příliš *neopírá*: tedy ne že by ji neznal (Blažíček, Karfík, Padrta, Papoušek, Pešat, Richterová, Trávníček), ale spíše ji *popírá*, její cesty považuje zdá se za slepé, falešné (někde je s ní, pravda, možná až příliš rychle hotov).

Výrazem bloudného pohybu kolářovskou krajinou je i diplomantův jazyk: esejisticky obkružující, i se vracející do výchozích pozic a je znovu přezkušující. Někdy se stane, že zbloudění je definitivní, a výjimečně se navrátí do vlastních stop. Ale jako celek máme před sebou něco, s čím se často nesetkáme: to není akademický jazyk, to je jazyk soběstačný, sám sebou jistý (vědomě umí poukázat na své nejistoty), rozhodný. Sám za sebe musím říct, že s tak kvalitní diplomovou prací, a tu nechválím sebe jako vedoucího, protože o jejich limitech mám povědomí a jdou i na můj vrub, jsem se nesetkal. Povídání o jakkoli sporných místech přenechám oponentovi...

Jak tedy z řečeného doufám už vyplynulo, v úvodu naznačený moment překročení žánru diplomové práce nemíním doslovně: už jsem naznačil, že práce není „jen“ o Kolářovi, ve smyslu kolářovské monografie. Závěrem je tedy nutné vyslovit, že práce je vyústěním několikaletého přemýšlení Petra Boháče (nejen) o literatuře, přičemž já jsem jeho projevy mohl sledovat zhruba od konce roku 2002, kdy Petr Boháč začal přispívat do revue Souvislosti. A mimochodem začal recenzí antologie, jíž vytykal zařazení právě Kolářovy Skutečné události, totiž jen první části. Veškerým Boháčovým psaním se vine linie „údělu básníka“, ať už psal články o Halasovi, Šiktancovi, nejmladší poezii (Domov, v němž žijeme), Kremlíčkoví, Trojakovi, Kučerovi a Kotenovi, či naposledy o Halmayovi. A rozhovor se Šiktancem, který nyní Souvislosti přinesou, jsou k mnohému v přítomné diplomové práci pandánem. Nechci končit pateticky, ale jedno říct musím. Petr Boháč patří k nejvýraznějším literárním kritikům, které máme po roce 1989.

Takže než předám slovo diplomantovi (a ještě před tím oponentovi), rád bych tu uvedl dva citáty. Nepocházejí z přítomné diplomové práce, první je ze závěru Boháčova textu Domov, v němž žijeme, druhý ze závěru jeho halasovské studie:

„Možná že to vnější (svět, dějinnost) je ztraceno, pro poezii uzavřeno. Pak nezbývá než se znovu ponořit do mýtů poezie, zahalit se nocí a v laboratořích poezie zkoušet, jestli vrh kostek nezruší náhodu; možná že se objeví artaudovská metafyzika inscenace (jeho mor, jenž jako experiment rozežirá vše jisté, bezpečné a konvenční), metafyzika psaní, básnického slova, nejistého bytí; možná že se odkryje „odvaha být a nerozumět“ a s tím i nutnost básnit jinak a nově. Básnit a zakoušet „ztracený“ svět ve všech jeho zastřených záhybech.“

„V kritické marnosti i naději zbývá vykřičet poslední litanická slova: čekám s Halasem na ty vlny poezie: „Ani k donošení / ani k uhlídaní / to není“, jež zrodí dávné vědomí krutosti osudu, jemuž se nedá vyhnout ani jej stvořit k obrazu svému, neboť každé

náhodě proměněné v osudnou chvíli se přiči lhostejnost i kalkul. (...) Tedy v marnosti i naději čekám na potopu verše: „nešťastně šťasten“, který mě vrhá do mlčení, v jejímž jádru se odkrývá přesah, oblast neočekávaného nadcházení; z tohoto prostoru je možné očekávat příchod básníka. A to je mé marné čekání na uchopení poezie: a to je naše naděje.“

Jistěže tyto texty nejsou součástí diplomové práce v tom smyslu, že bychom je měli v tuto chvíli brát v potaz, ale úplně pominout je také nemůžeme.

V Písku 17. září 2006

